

Bestuursjaarverslag 2019 van de vereniging Noorden Duurzaam

Concept, goed te keuren in de ALV van 1 juli 2020.

1 Algemeen

Noorden Duurzaam is een vereniging in permanente crisis. Dat slaat uiteraard op de duurzaamheids crisis die de mondiale uitdaging van deze eeuw is en die om transitie op ongekende schaal vraagt. Zoals we allemaal weten gaat die transitie bij lange na niet snel genoeg. De wereld probeert vruchteloos om het eens te worden en ondertussen passeren we tipping points. Dat is een crisis in zichzelf: anders willen maar niet kunnen. Sinds 2017 richten we ons als Noorden Duurzaam nadrukkelijk op deze crisis. Op het maatschappelijke onvermogen tot transitieversnelling, op fundamentele oorzaken daarvan in onze politieke systemen, op nieuwe ideeën over transitie en democratie en op experimenten met systeemverandering die vanuit onze vereniging kunnen doen. Dat is nogal wat, maar we kiezen sinds 2017 om vol te houden op deze weg. Het is echter risicovol want de weg loopt door een soort niemandsland. In de wereld van de duurzaamheid wil men immers meters maken en mijdt men de stroperigheid van de politiek. Dus wat doen we daar! En in de politiek vindt men experimenten met nieuwe democratie al mooi genoeg en staan echte systeemveranderingen niet op de agenda. Dus wat komen we doen! Met roepen in de woestijn roepen we ook nog crisis af over onszelf, zie de schamele financiën en het teruglopende ledental in 2019. En dan moet het jaar van de coronacrisis nog beginnen. Kortom, ook duurzaamheid is niet voor bange mensen.

Ondanks al die crises boeken we voortgang, en daarover gaat dit jaarverslag met name. Het bestuur is weer compleet, het concept van tafeldemocratie is een flinke slag verder ontwikkeld, we krijgen steun uit de wetenschap, diverse projecten zitten in de lift en ons regionale en landelijke netwerk groeit. Er zijn zelfs nieuwe leden, die niet op zoek zijn naar een leadgenerator of projectenmotor maar naar een kenniswerkplaats en transitielaboratorium voor een hoger doel. En dat is dus wat we steeds meer zijn: een denktank voor visionairen en een experimenteerplek voor vernieuwers. Regionaal en dus klein genoeg voor aansluiting bij alle initiatieven, en tegelijk groot genoeg voor aansluiting bij de politiek, de academische wereld en de landelijke verbanden.

2 Tafels en tafelprojecten

Naast conceptontwikkeling en experiment levert Noorden Duurzaam diensten aan representatieve netwerken die we kortweg aanduiden als tafels. Het gaat om:

- Begeleiding (kwartiermaken, begeleiding, opleiding),
- Tafelatlas (vermelding, zelfmelding),
- Webtools (kwesties, campagnes, cijfers, leden, stemmen, mail, tipspagina, contactgroepen),
- Financieel (administratie, subsidieadvies, penvoerderschap, ANBI),
- Representatie (richting provincies, gemeenten, DuurzaamDoor),
- Sociaal (bijeenkomsten, LinkedIngroep).

Veel hiervan is kosteloos beschikbaar, een deel alleen substantieel als er budget is. In 2019 hebben de onderstaande tafels en projecten op een of andere wijze gebruik gemaakt van deze dienstverlening.

Ecostaat. In 2019 is naar aanleiding van een gesprek tijdens een eerdere ALV een samenwerking ontstaan met Ecostaat (Drachten), een initiatief van enkele ondernemers voor een beter model voor overheidsinspecties. Het model een grotere inzet van ondernemers op duurzame maatregelen en sluit goed aan bij het tafelmodel van Noorden Duurzaam. Het wachten is op softwareontwikkeling in 2020.

Vinkmobiel. In de buitenwijk Vinkhuizen in de stad Groningen bestaat de 'Initiatiefgroep Vinkmobiel', een informeel samenwerkingsverband van onder andere Noorden Duurzaam, Lentis, het seniorenplatform, wijkcentrum 't Vinkhuys, stichting Wijkmobiel de RUG. Vinkmobiel realiseert een elektrische wijktaxidienst voor ouderen. Het is een transitieproject op wijkniveau dat sociale doelen (vrijwilligerswerk, tegengaan isolement) en milieudoelen (minder fossiel vervoer) combineert en tegelijk vernieuwing vraagt van de wijkdemocratie. Noorden Duurzaam legt zich toe op conceptontwikkeling en gespreksleiding.

Seniorenplatform Vinkhuizen. Het project Vinkmobiel is vooral bedoeld voor ouderen in de wijk Vinkhuizen. Die hadden echter geen vertegenwoordigend orgaan. Vanuit Vinkmobiel is besloten om te assisteren bij de oprichting. De begeleiding is vanuit Noorden Duurzaam verzogrd.

Fijnmazige wijkmobiliteit Lewenborg. In 2019 is een andere wijk van Groningen project parallel aan Vinkmobiel op gang gekomen.

Voedselraad Noord-Nederland. De gesprekken over een regionale voedselraad zijn bij gebrek aan concreet perspectief en bestuurlijke steun voorlopig op de plank gelegd.

Autodemontage. Na overleg met autodemontagebedrijf Hoving (Hoogkerk) zijn in 2019 enkele gesprekken gevoerd met MBO-opleidingen in de regio, over student companies voor circulaire economie in de automotive branche. Het idee lijkt technisch en economisch uitvoerbaar, maar inpassing in het onderwijs blijkt lastig.

Gebiedstafel Haren. In 2019 is verkend of een herstart van de gebiedstafel haalbaar zou zijn, in de nieuwe werkelijkheid van de herindeling. Er is nog onvoldoende animo gevonden.

Inspiratie voor Duurzaamheid. In samenwerking met Solidair Groningen Drenthe (Assen, maatschappelijke activeringsprojecten) is in 2019 een plan ontwikkeld voor duurzaamheidskennisontwikkeling in de levensbeschouwelijke sector (kerken, moskeeën, boeddhisme, humanisme, etc). De ratio is dat inzet voor duurzaamheid gebaat is bij ieders intrinsieke motivatie en waarden, en dat ruim de helft van de bevolking voor waardenoriëntatie aansluiting heeft bij deze sector. In het project, waarvoor nog subsidie wordt gezocht, worden lokale en regionale tafels gestart.

Asbest. In 2019 is met bureau Synnovem (Dokkum) en de provincie Fryslân onderzocht of vervanging van asbestdaken door PV-panelen versneld kan worden door ontwikkeling van een ketentafel voor dit doel. Het contact heeft geleid tot belangstelling uit de provincie Overijssel, voor een mogelijk project in 2020.

Ketentafel Inclusiviteit. In samenwerking met RUG, UU en de Wethoudersvereniging is een voorstel geschreven voor een ketentafel op wijkniveau, bedoeld om alle aanbieders en doelgroepen van

inclusieve samenleving bijeen te brengen. Het voorstel is voorgelegd aan het rijksprogramma Democratie in Actie, met oog op toepassing in 2020 in een stadswijk van Groningen.

Burgerinitiatieven Groningen (BiG). Medio 2019 ontstond in gesprekken met burgerinitiatiefnemers in Groningen het idee van een brancheorganisatie. Doel: onderlinge contacten, kennisdeling en een spreekbuis voor gezamenlijke belangen van burgerinitiatieven. Inspiratie werd gevonden in o.a. 'Groter denken, kleiner doen' van Herman Tjeenk Willink. Noorden Duurzaam, WIJS (studentvrijwilligersbureau) en Hanzehogeschool bieden ondersteuning en begeleiding.

3 Verenigingsprojecten

Uitbreiding dienstenpakket. In 2019 is in het bestuur verkend of de vereniging naast conceptontwikkeling en experiment ook rechtstreeks steun zou moeten geven aan individuele burgerinitiatieven. De voorlopige conclusie is dat dit mogelijk moet zijn, mits er een doel is van opschaling naar grootschalige transitie. We kunnen dan bijvoorbeeld methode aanreiken, proces begeleiden of helpen om medestanders te vinden en zo een netwerk op te bouwen. In 2020 wordt een voorstel voor communicatie hierover richting individuele initiatiefnemers uitgewerkt, inclusief voorwaarden, organisatie en begroting en bekostiging hiervan.

Tafelatlas. De online tafelatlas is in 2018 ontstaan uit behoefte aan overzicht van tafelnetswerken per bestuurlijk gebied. In 2019 zijn de kaarten uitgebreid met overzichten van actoren (personen, bedrijven, non profit en coöperatieven), campagnes en initiatieven. Hiermee ontstaat een totaalbeeld van duurzaamheidstransitie in een gebied, waarin bijvoorbeeld ontbrekende delen opvallen of waardoor nieuwe verbindingen tot stand kunnen komen. Het concept is gepresenteerd in een interprovinciaal overleg en kreeg daar belangstelling. Vervolggesprekken met Fryslân, Groningen en Drenthe over een gezamenlijk proef hebben echter nog geen concrete projecten opgeleverd. De atlas inmiddels ruim 200 redactionele vermeldingen van Noord-Nederlandse tafels: regionale tot wijkgebonden representatieve organen van kennisnetwerken, burgerorganisaties, brancheverenigingen en voorzieningenkoepels met een expliciet duurzaamheidsbeleid.

Taakvakkenmodel. Wellicht de belangrijkste conceptontwikkeling in 2019 was het ontstaan van het 'taakvakkenmodel'. Dit model stelt dat duurzaamheidstransitie een taakverdeling vraagt tussen bewonersorganisaties, democratische kennisnetwerken, voorzieningenkoepels, brancheverenigingen en overheden. Deze vijf representeren samen de hele samenleving, zijn onderling afhankelijk en zijn (anders dan politieke partijen) niet uit op verdringing, en zijn in samenwerking in staat om duurzaamheids campagnes te versnellen. In dit model krijgen ze de taakvakken daarom een gelijk stemgewicht, om de samenwerking te vereenvoudigen en te versnellen. In het najaar is dit principe in rollenspelen getest bij DuurzaamDoor Utrecht en in Heerlen. De à priori taakverdeling en machtsdeling bleek daar inderdaad het verwachte effect te hebben. In een panelgesprek in Groningen is onderzocht in hoeverre het model robuust is, of juist kwetsbaar voor manipulatie. Door het taakvakkenmodel wordt het concept van tafeldemocratie *functioneel democratisch*, vergelijkbaar met een waterschapsbestuur.

Pentest. In november 2019 is het concept van tafeldemocratie in een lunchgesprek voorgelegd aan drie professionals met bovengemiddelde kennis van politiek, macht, manipulatie, conflict en Machiavelli. Het doel was een kritisch onderzoek, zoals een *pentest* waarbij IT-beveiliging getest wordt door een inbraakpoging te doen. Het gesprek leverde zowel kritische als constructieve opmerkingen op, met een voorzichtig positieve conclusie.

Organisatiemodel voor wijkraden. Met het taakvakkenmodel als nieuw gereedschap is in 2019 begonnen aan een organisatiemodel voor dorps- en wijkraden, bedoeld voor een congrespresentatie en voor experimenten in 2020 en verder, in samenwerking met onder ander het Politiek Netwerk Drenthe.

Wieringermeer. In de Wieringermeerpolder staan grootschalige industriële ontwikkelingen op gespannen voet met lokale belangen. Er is behoefte aan een nieuw overlegmodel waarin de grootste spelers rechtstreeks met elkaar kunnen afstemmen. Een gebiedstafel met taakvakken lijkt geschikt. Noorden Duurzaam begeleidt een lokale initiatiefgroep, in overleg met DuurzaamDoor. De gemeente toont belangstelling. Het gesprek hierover wordt voortgezet in 2020.

Bouwpanels. In 2020 zou een bouwbeurs plaatsvinden, met een parallel workshopprogramma waarvan een deel door Noorden Duurzaam verzorgd zou worden. In 2019 is daartoe met de RUG een vooronderzoek gestart binnen enkele productketens en themagebieden in de bouw. De beurs is vanwege corona afgelast. Het programmadeel van de vereniging is zelfstandig doorontwikkeld voor uitvoering in 2020.

Standpresentaties. Noorden Duurzaam heeft in 2019 deelgenomen aan de Duurzaamheidsmarkt Winsum, de Duurzaamheidsmarkt Vinkhuizen (stad Groningen), Het Duurzaam Drenthe Event en de Klimaatop Noord.

Participatieverhaal Halen 2020. Bestuurslid Arjen van Leeuwen is eindredacteur van een boekenserie over burgerparticipatie. In de editie 2020 zijn drie bijdragen van Noorden Duurzaam opgenomen.

DuurzaamDoor. Noorden Duurzaam is actief deelnemer aan het interbestuurlijke programma DuurzaamDoor (ministeries en provincies).

4 Financieel

Het financieel jaarverslag over 2019 is in een separaat document beschikbaar.

Het boekjaar 2019 wordt afgesloten met een verlies van ca. 5.500 euro. Het eigen vermogen van de vereniging blijft echter positief. De belangrijkste oorzaak van het verlies is dat de contributiefacturen 2019 pas in 2020 verstuurd zijn, en niet meetellen in het resultaat 2019. De oorzaak van deze vertraging lag in de late verzending van contributieacturen in 2018, en in onzekerheid over al dan niet in rekening brengen van btw. Over dit laatste was de vereniging in gesprek met de Belastingdienst.

De kascommissie heeft de jaarrekening en de onderliggende administratie onderzocht. De bevindingen van de commissie zitten bij de stukken voor de ALV van 1-7-2020.

5 Ledenbestand

Het ledenbestand bestond eind 2019 uit particulieren, zzp-ers, MKB-bedrijven, onderwijsinstellingen, zorgaanbieders, andere NGO's en overheden. Het aantal leden is in 2019 teruggelopen van 115 naar 95.

De terugloop van het ledental vraagt om analyse en actie. Leden die opzeggen geven vaak aan geen gebruik te hebben gemaakt van de mogelijkheid om aan een tafel deel te nemen, of te weinig voordeel te hebben van hun lidmaatschap. Dit betreft zowel grotere organisaties als zzp-ers en particulieren. De hoogte van de contributie wordt slechts in enkele gevallen genoemd. De koers van de vereniging wordt niet genoemd als vertrekreden. Het patroon is kennelijk dat direct voordeel voor het huidige ledenbestand belangrijk is. Tegelijk kiest de ALV, gezien de maatschappelijke urgentie die de bestaansredenen van de vereniging is, voor een koers waarin individueel ledenvoordeel minder centraal komt te staan. Voor de vereniging betekent dit a) dat andere inkomstenbronnen (subsidies, opdrachten) belangrijker worden en b) dat uitbreiding van het ledenbestand gezocht kan worden bij partijen die behoefte hebben aan hetgeen de vereniging te bieden heeft als kenniswerkplaats en experimenteerplatform tussen duurzaamheid en politiek. Daarbij kan gedacht worden aan overheden, aan wijk- of dorpsraden, aan koepelorganisaties van kennis, branches, burgers en voorzieningen.

6 Interne organisatie

In 2019 zijn twee Algemene Ledenvergaderingen gehouden. In de voorjaars-ALV van 13 maart in de Biotoop in Haren is teruggeblikt op 2018. In de najaars-ALV op 27 november, in het Museum in Drachten, is het jaarplan 2020 behandeld.

In 2019 zijn de nog openstaande vacatures in het bestuur en de RvT ingevuld. Het bestuur bestond op 31-12-2019 uit:

- Peter Bootsma, *voorzitter (externe contacten, conceptontwikkeling, projectbegeleiding, ICT)*
- Niels Faber, *secretaris (academische contacten)*
- Frits Roelfsema, *penningmeester (projectbegeleiding)*
- Mirjam Gietema, *bestuurslid sinds 13-3-2019 (tafels, workshops)*
- Arjen van Leeuwen, *bestuurslid sinds 13-3-2019 (communicatie, burgerparticipatie)*

Er zijn in 2019 geen actieve werkgroepen geweest. Alle werkzaamheden (beleid, projecten, communicatie, evenementen, ledenadministratie, financiële administratie, ICT) zijn door het bestuur uitgevoerd of uitbesteed. In overleg met en met instemming van de RvT is voor een deel van de projectmatige werkzaamheden een vergoeding uitgekeerd aan de betrokken bestuursleden. Om vergoedingen aan bestuursleden transparant te houden rapporteert het bestuur hierover periodiek aan de RvT. Verder zijn de interne vergoedingsregels in 2019 herschreven. Deze worden in de ALV van 1-7-2020 behandeld.

De Raad van Toezicht bestond op 31-12-2019 uit:

- Jan de Boer, *lid*
- Engbert Breuker, *lid sinds 13-3-2019*
- Han-Paul van Westing, *lid sinds 27-11-2019*